

Sprawozdanie

komisji prawniczej o wniosku p. Romanowicza w przedmiocie
zwoływania w czasie właściwszym sesji sejmowych.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 17. Grudnia 1886. r. do l. 258, przekazał Wysoki Sejm komisji prawniczej wniosek posła Tadeusza Romanowicza, zdążający do tego, aby sesye sejmowe corocznie tak były zwoływane, by Sejm bez kolizyi z innymi ciałami ustawodawczymi mógł obradować, przez czas dłuższy, niż dotąd, a wystarczający do spełnienia zadań Sejmowi poruczonych.

Wobec głosu, jakim motywował wniosek swój, powszechnie użuwany, już to wnioskodawca sam, już też dostojny Komisarz Rządowy zaznaczył przyświadczając zapatrywanie samego Rządu, wykazując jedynie trudność znalezienia właściwego gwoli temu czasu, mógłby się wydawać zbyt czynnym wszelki dalszy wywód rzeczywistej potrzeby uzasadnienia tego przedmiotu, kraj i reprezentacyę jego żywo zajmującego. Komisya prawnicza atoli nie może zwolnić się mimo to od obowiązku poświęcenia rozpoznaniu tego wniosku, acz sam za sobą przemawia, kilku uwag głębszych i nie może poprzestać na samem poparciu tegoż, polecając go do przyjęcia Wysokiemu Sejmowi.

Co więcej, komisya prawnicza mniema, że przy głębszem zastanowieniu się nad skutkami tak niedogodnie zwoływanych i z ujmą dla rzeczy w gorączkowym pospiechu obradujących Sejmów, jak się to mianowicie ostatnimi latami doświadczało, przy poważnej woli a szczerzej chęci da się łatwo znaleźć chwila sposobna, czas właściwszy do odbywania Sejmów, niż dotąd.

Najniewłaściwszym bowiem czasem odbywania Sejmów jest okres obecnie przyjęty, pod koniec roku, gdzie mianowicie u nas w kraju, wobec licznych świąt dwóch obrządków i przerwy noworocznej zaledwie kilkanaście dni przed świętami i tyleż po świętach pozostaje czasu, do dokonania ważnych i żmudnych czynności sejmowych.

Wpływa to tak ujemnie na wszelki dodatni wynik zbierania się Sejmów, że utyskiwanie jest powszechne: tamuje to w ogóle wszelką swobodę ruchu ciała parlamentarnego.

Z uszczerbkiem zajęć swoich fachowych, ku schyłkowi roku wymagających pobytu każdego w domu, po kim przesilenie noworoczne potrzebuje uporządkowania spraw jednych z końcem roku, a przygotowania innych z rozpoczęciem nowego, izby szły trybem właściwym; Sejm w Grudniu i Styczniu odbywany staje się rażąca niedogodnością dla wszystkich, jawną krzywdą dla ogółu i jego interesów.

Co gorsza, oddziaływa to najszkodliwiej na prace Wydziału krajowego, na inicjatywę tegoż i poszczególnych członków sejmowych; albowiem powtarzające się obecnie prawie co roku pogłoski i powątpiewania, czy przyjdzie Sejm w ogóle do skutku, czy też może nieodbędzie się wcale, nie zachęca bynajmniej do wczesnego przygotowania prac, lub wniosków, wymagających statecznego czasu do przysposobienia lub gruntownego rozbioru.

Zwątpienie pewne ogarnia skutkiem tego wszystkich, a do poważnego, interesom spraw, ważności ich przedmiotów i godności reprezentacyi krajowej odpowiedniego traktowania rzeczy nie starczy najeźsiej czasu.

Dodajmy do tego, że wnioski lub uchwały ustawodawcze tak dorywezo traktowane niekiedy mijają się w tem lub owem postanowieniu z rozlicznymi przepisami istniejącymi lub też do niemiłych kolizyj a nawet niekonsekwencji prowadzić mogą, a niepocieszny obraz takiego stanu rzeczy zaiste nikogo zadowolić nie potrafi.

Za tem idzie, w przykrem następstwie, bądź to przewlekkanie się sankcyi uchwał czasami piekających, już to odmawianie takowej po upływie długiego częstokroć okresu i rozstrój ciała sejmowego, w śród takich okoliczności zgoła zniechęconego.

A przyznać należy, że z małym wyjątkiem, od zaistnienia nowej ery, każdeoczesne rządy dosyć lekko brały i czas trwania Sejmów i skargi z tego powodu jawnie podnoszone. I tak,

S e j m y t r w a ł y :

w roku 1861.	dni 11,	a posiedzeń było	9.
"	1862.	sejm nie był zwołany.	
"	1863.	dni 20. a posiedzeń było	9 (od 12. Stycznia do 31. Stycznia 1863.)
"	1864.	Sejm nie był zwołany.	
"	1865/6	dni 157. a posiedzeń było	80 (od 23. Listop. 1865. do 28. Kwiet. 1866.)
"	1866.	dni 43. a posiedzeń było	26 (od 19. Listop. do 31. Grudnia 1866)
"	1867.	" 13.	" " 10 (od 18. Lutego 1867. do 2. Marca 1867.)
"	1868.	" 50.	" " 34 (od 22. Sierpn. 1868. do 10. Paźdz. 1868.)
"	1869.	" 60.	" " 40 (od 15. Września 1869. do 13. Listop. 1869.)
"	1870.	" 14.	" " 11 (od 20. Sierp. 1870. odroczoney do 2. Września 1870, a nie zwołany więcej).
"	1871.	" 34.	" " 24 (od 14. Wrześn. 1871. do 17. Paźdz. 1871.)
"	1872.	" 38.	" " 23 (od 5. Listop. 1872. do 7. Grudn. 1872.)
"	1873.	" 53.	" " 24 (od 26. Listop. 1873. do 17. Styczn. 1874.)
"	1874.	" 34.	" " 23 (od 15. Wrześn. 1874. do 18. Paźdz. 1874.)
"	1875.	" 54.	" " 34. (od 6. Kwietnia 1875. do 29. Maja 1875.)
"	1876.	" 51.	" " 27. (od 7. Marca 1876. do 29. Kwietn. 1876.)
"	1877.	" 23.	" " 15. (od 8. Sierp. 1877. do 30. Sierpnia 1877.)
"	1878.	" 44.	" " 25. (od 12. Wrześn. 1878. do 25. Paźdz. 1878.)
"	1879.	wcale sejm nie było.	
"	1880.	dni 55. a posiedzeń było	29. (od 8. Czerwca 1880. do 24. Lipca 1880.)
"	1881.	" 41.	" " 29. (od 14. Wrześn. 1881. do 24. Paźdz. 1881.)
"	1882.	" 58.	" " 31. (od 3. Września 1882. do 31. Paźdz. 1882.)
"	1883/84	36.)	24. (od 15. Wrześn. 1883. do 20. Paźdz. 1883.)
		9.)	5.) od 2. Wrześn. 1884. do 10. Wrześn. 1884.)
"	1884.	" 41.	" " 25. (od 12. Wrześn. 1884. do 23. Paźdz. 1884.)
"	1885.	" 58.	" " 28. (od 25. Listop. 1885. do 23. Styczn. 1886.)

Z poglądu tego okazuje się, że po większej części czas Sejmom do wykończenia prac swoich pozostający bardzo był szczupły i wystarczyć nie mógł na potrzebne przygotowanie spraw w komisjach i poważne zastanowienie się nad niemi na pełnych posiedzeniach Sejmu; że w latach 1862. 1864 i 1879. wcale się nie odbywały, a jednakże mimo klęski roku 1866. sesya tegoż roku z poprzednią trwała przez dni 157, że przeto wystarczyło czasu na odbycie sesyj 30 względnie 106, co też dodatnim wynikiem prac ówczesnych zaznaczyło okres onego Sejmu pamiętniej.

Słuszmem więc jest domaganie się coraz silniejsze, aby reprezentacyi kraju zostawiono przynajmniej tyle czasu, i to w dogodniejszej porze wiosennej, iżby tak wnioski i sprawozdania Wydziału krajowego jak i członków lub komisyj sejmowych, przedłożenia rządowe, zamknięcia

rachunkowe, sprawozdania z czynności całorocznych Wydziału krajowego i t. d. z całą ścisłością załatwić się dały; przedewszystkiem zaś: aby budżetowi krajowemu można tak w komisji, jak w pełnej Izbie tyle poświęcić czasu, ile poważne rozpoznanie tej wszystko absorbującej pracy wobec położenia kraju oraz obmyślenia jego rozehodów i dochodów wymaga.

Prace w zakresie ustawodawstwa szkolnego, drogowego, gminnego i wodnego, kultury krajowej, gospodarstwa społecznego, melioracyi, przemysłu domowego i rękodzielniczego i rozliczne inne, nie mogą zaś doznawać choć w części tego ścisłego rozpatrzenia się w najważniejszych gałęziach samorządu krajowego, w gospodarce gmin, administracyi szpitalów, funduszów krajowych i stypendyów szczegółowych etc., jakiego dobro ogółu i instytucyi wymaga.

Najczęściej ledwie na pobieżne załatwienie tylu ważnych spraw starczy czasu, z całym namiętnością sił fizycznych, przybraniem godzin wieczornych i nocnych i t. d.

Mimo całej ociążałości i komplikacyi ustroju konstytucyjnego w monarchii i obu połów tejże, twierdzić się nie da, aby: przy unormowaniu raz stałego okresu sesyi Rady państwa i delegacyi rakusko-węgierskiej nie dał się snadnie obmyśleć czas zwoływania tych ciał tak, iżby Sejmy krajowe, dla samorządu tyle ważne, nie schodziły do rzędu ciał indyferentnych prawie w ustroju konstytucyjnym państwa i kraju; aby punkt ciężkości zaś nie kładziono przeważnie lub wyłącznie nawet z taką dla krajów poszczególnych krzywdą i ujmą, w zbieraniu się Rady Państwa na okres niestosunkowo długi i zbyt przewlekły.

A gdy życzyć należy, co tylekroć podnoszono, aby Rada państwa z uchwaleniem budżetu dla uniknienia raz na zawsze prowizoryum poboru podatkowego zawsze jeszcze przed nowym rokiem się uporała, nie byłaby zmuszona sesye swoje przeciągać następnie tak długo z wiosny; pozostałoby więc tyle czasu, aby Sejmy mogły być zwoływane na wiosnę, co byłoby najwłaściwszem i najdogodniejszym. W przeciwnym razie staraćby się należało przynajmniej o to, iżby Sejm jesienny rozpoczynał się tuż po upływie lata, a nie w późnej jesieni i trwał bez przerwy aż do zbliżania się sesyi Rady państwa; w żadnym razie zaś, aby nie doznawał przerwy albo ukrócenia wśród rozpoczętych raz czynności swoje h. Niepewność bowiem teraz panująca, czy Sejm w Grudniu zwoływany po nowym roku w ogóle jeszcze sesye swoje kontynuować będzie, lub też skutkiem zbliżania się okresu Rady państwa w toku najważniejszych czynności swoich zamknięty zostanie, jest z wielką ujmą dla wydajności jego prac, z których wiele nawet na porządek dzienny nie wnikają, i z roku do roku odnawiane być muszą.

Z uwagi w końcu, że Sejmy nie powinny przestawać być tym ożywczym dla samorządu krajowego czynnikiem, jakim z natury swojej być mają, gdyby znaczenie ich nie ucierpiało było tyle na zwoływaniu ich przez Rząd w czasie najniewłaściwszym, komisya prawnicza wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem wyraża c. k. Rządowi usilne życzenie, aby sesye Sejmu corocznie tak były zwoływane, by Sejm bez kolizyi z innymi ciałami ustawodawczymi mógł obradować przez dłuższy niż dotąd czas, wystarczający do spełnienia ważnych zadań Sejmowi poręczonych.

Lwów dnia 12. Stycznia 1887 r.

Zastępca Przewodniczącego:

Z o l l.

Sprawozdawca:

W e i g e l. w. r.

